

Latvijas Republikas Valsts ieņēmumu dienesta Muitas un uzņēmēju konsultatīvās
padomes sanāksmes

PROTOKOLS

Sanāksme notiek 2023.gada 12. oktobrī pulksten 10.00

VID 7.stāva sanāksmju zālē 7.5.21, Talejas ielā 1, Rīgā

Sanāksmi vada:

Raimonds Zukuls

Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora vietnieks
muitas jomā, Muitas pārvaldes direktors

Sanāksmē piedalās:

Jolanta Krastiņa

Finanšu ministrijas Netiešo nodokļu departamenta
direktora vietniece, Muitas un akcīzes nodokļa nodaļas
vadītāja

Jānis Tomsons

Satiksmes ministrijas Transporta loģistikas un
starptautiskās sadarbības koordinācijas departamenta
Transporta loģistikas nodaļas referents

Egils Krātiņš

Latvijas Loģistikas asociācijas valdes loceklis

Uģis Ūdris

Valsts A/S „Latvijas dzelzceļš” Finanšu direkcijas
Principāla pakalpojumu nodrošināšanas nodaļas
vadītājs

Aivars Gulbis

Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas un
vadības fakultātes Starptautisko ekonomisko sakaru un
muitas institūta Muitas un nodokļu katedras docents

Ēriks Gutbergs

Latvijas Nacionālā kravas ekspeditoru un loģistikas
asociācijas padomes loceklis

Viktors Tihomirovs

Latvijas Nacionālā kravas ekspeditoru un loģistikas
asociācijas padomes loceklis

Aleksandrs Pociluiko

Autopārvadātāju asociācijas “Latvijas Auto”
ģenerālsekretārs, valdes priekšsēdētājs

Ēriks Pūle

Autopārvadātāju asociācijas “Latvijas Auto” valdes
juridiskais padomnieks

Iveta Šice-Trēde

Pārtikas un veterinārā dienesta ģenerāldirektora
vietniece,

Robežkontroles departamenta direktore

Dagnis Sudrabs

SIA “DS Customs Consulting” valdes loceklis

Andis Grasis

SIA “Rīgas Centrālais termināls” muitas nodaļas
vadītājs

Iveta Stūraine

Nodokļu un muitas policijas pārvaldes direktora
vietnieka p.i., Procesuālo uzdevumu un metodikas
daļas vadītāja

Raimonds Zukuls

Muitas pārvaldes direktors

Lāsma Bogdane

Muitas pārvaldes direktora vietnieka p.i.

Marika Rubene

Muitas pārvaldes Juridiskās daļas vadītāja

Dainis Pakalns

Muitas pārvaldes Rīgas muitas kontroles punktu daļas
vadītājs

Arturs Kovaļenko

Muitas pārvaldes Riska vadības daļas vadītājs

Irēna Knoka

Muitas pārvaldes Muitošanas metodikas daļas vadītāja

Daina Vilciņa

Muitas pārvaldes E-muitas daļas vadītāja p.i.

Māra Mizga

MP E-muitas daļas E-muitas sistēmu uzturēšanas un pilnveidošanas nodaļas vadītāja

Gita Vīksne

MP E-muitas daļas Tranzīta kontroles sistēmu uzturēšanas un pilnveidošanas nodaļas vadītāja

Protokolē:

Sindija Bērziņa

Muitas pārvaldes Muitas sadarbības un attīstības daļas Plānošanas un koordinācijas nodaļas vecākā muitas eksperte

Darba kārtības jautājumi:

1. Sankciju jautājumi;
2. Muitas informācijas sistēmu aktualitātes:
 - 2.1. Automatizētā importa sistēma (AIS), t.sk. Centralizētā muietošana importam;
 - 2.2. Automatizētā eksporta sistēma (AES);
 - 2.3. Importa kontroles sistēma 2 (IKS2);
 - 2.4. Tranzīta kontroles sistēma 2 (TKS2);
3. Informācija par izmaiņām eksporta muitas procedūras piemērošanas normatīvajā regulējumā;
4. Citi jautājumi.

R. Zukuls atklāj sanāksmi un iepazīstina klātesošos ar darba kārtību.

1. Sankciju jautājumi.

A. Kovaļenko sniedz prezentāciju “Sankciju piemērošana – aktualitātes un izaicinājumi” (1.pielikums). Pēdējās lielākās izmaiņas normatīvajā regulējumā ir eksportam uz Baltkrieviju, šī gada augustā ir stājušies spēkā grozījumi, kā rezultātā sankcijām šobrīd ir pakļauts plašāks divejāda lietojuma preču un tehnoloģiju klāsts, kuru izvešana uz Baltkrieviju ir aizliegta. Ieviests aizliegums pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt šaujamieročus, papildus ierobežojumi attiecībā uz precēm, ko Krievija izmanto agresijas karā pret Ukrainu, tostarp pusvadītāju ierīcēm, elektroniskajām integrālajām shēmām, ražošanas un testēšanas iekārtām, fotokamerām un optiskajiem komponentiem, kā arī aizliegts eksportēt preces un tehnoloģijas, kas piemērotas izmantošanai aviācijas un kosmosa nozarē. Attiecībā uz Krieviju šī gada jūnijā stājās spēkā grozījumi, kas mainījuši gan regulu uzbūvi, gan arī papildināts preču klāsts, kā arī izmaiņas, kas paredz pilnu aizliegumu bez izņēmumiem eksportēšanai uz Krieviju, kā piemēram, vieglās automašīnas. Attiecībā uz importu, daži pielikumi ir apvienoti, ir aizliegts dzelzs un tērauda izstrādājumu, kuri pārstrādāti trešajās valstīs un satur Krievijas izcelsmes dzelzs un tērauda izstrādājumus, bet ir arī izņēmumi uz konkrētiem preču kodiem, kuru ieviešana ir atlikta uz nākamā gada 1. aprīli un 1. oktobri.

Dzelzs un tērauda izstrādājumu aizliegums ir viens no aktuālajiem izaicinājumiem muitai, tas ir spēkā no 30. septembra. Atbilstoši Eiropas Komisijas (turpmāk – EK) skaidrojumam, prasības ir attiecināmas tikai uz tām precēm, kas saražotas pēc 23. jūnija, kad stājās spēkā regulas grozījums. Normatīvais dokuments neparedz nekādus izņēmumus attiecībā uz preču apjomu – norma ir attiecināma gan uz pasta sūtījumiem, gan lieliem

komerciāliem sūtījumiem. Ka prece nesatur aizliegtās Krievijas izejvielas, ir jāpierāda ar ražotāja *Mill Test Certificate* vai līdzvērtīgiem saturiski aizvietojošiem dokumentiem, kas ir ražotāja apstiprināts dokuments un apliecina, ka ražošanā izmantotie produkti atbilst pasūtījuma prasībām, un kurā norādīti testēšanas rezultāti.

Kā otru aktuālāko izaicinājumu muitai akcentē Krievijā reģistrēto vieglo transportlīdzekļu iebraukšanas aizliegumu. Biznesam tas nav aktuāli, tomēr atgādina, ka atbilstoši regulējumam pārvadājumi ar Krievijā reģistrētiem transportlīdzekļiem ir aizliegti, izņemot:

- pārvietojot preces uz/no Kaļiņingradu;
- pasta sūtījumu pārvadājumiem;
- ar dalībvalstu atļauju;
- diplomātiem.

Uz J. Tomsons jautājumu, vai drīkst atmuitot automašīnas ar Krievijas numuriem, kuras ir iebraukušas Latvijā līdz šī gada 12. septembrim, atbild apstiprinoši un piebilst, ka katrs gadījums tiek vērtēts individuāli – vai ir piemērojamas normas izmantojot atbrīvojumu, tiek izvērtēts dokumentu komplekts un vai personai ir uzturēšanās atļauja Latvijā.

R. Zukuls komentē, ka Tieslietu ministrija virza normatīvo regulējumu paketi paredzot arī aizliegumus attiecībā uz Baltkrievijā reģistrētām automašīnām.

A. Kovaļenko turpina, ka EK aktīvi iesaistās, meklējot risinājumus sadarbībā ar trešajām valstīm, pamatā koncentrējoties uz sadarbību ar tām valstīm, kas tiek izmantotas sankciju apiešanā. Politiskā līmenī tiek meklēti risinājumi, lai valstis piemērotu stingrāku pozīciju. Valstis, ar kurām muita komunicē un pieprasa informāciju, lai gūtu apstiprinājumu, vai preces attiecīgajā valstī ir nonākušas vai eksportētas uz Eiropas Savienību, visos gadījumos tiek saņemtas atbildes un ļoti operatīvi. Aizdomas lielākoties apstiprinās, ka preces attiecīgajās valstīs nenonāk. Informācijas aprites mehānismi ir nodibināti un tie pietiekami efektīvi funkcionē.

EK iesaistās un analizē preču plūsmas Eiropas mērogā ar mērķi, lai dotu dalībvalstīm papildus rekomendācijas komersantu un preču kontrolē. Izstrādes stadijā ir vadlīnijas, lai nodrošinātu vienveidīgu pieeju preču kontrolei visā Eiropas Savienības teritorijā.

Attiecībā uz statistikas datiem pa preču plūsmām uz valstīm, kuras ir pakļautas sankcijām, vai caur kurām notiek sankciju apiešana, tad prezentācijā ir redzams muitas procedūru īpatsvars, kam jāpievērš uzmanība – 35,4% iebraukšana ES, 51,5% izbraukšana no ES. Vidēji tās ir 1600 deklarācijas dienā, gan importa, gan eksporta, kas potenciāli saistītas ar sankciju riskiem. Ja vēl šī gada maijā, saistībā ar sankciju riskiem, veiktās kontroles bija 70 %, tad uz septembri īpatsvars ir samazinājies līdz 52%. Tiek strādāts, lai kontroles tiktu veiktas maksimāli efektīvi. Izsaka cerību, ka kontroļu īpatsvars arī turpmāk samazināsies, tomēr novērojumi liecina, ka pārkāpumu tendences raksturojošā statistika saglabājas ļoti augsta. No šī gada 28. marta līdz 30. septembrim noraidīto kravu skaits pārsniedz 9000, no tām tikai septembrī noraidīta tika 241 krava, savukārt maijā rādītājs bija mazāk par 100 kravām. Vidēji mēnesi gada griezumā šādi gadījumi ir no 150 līdz 200. Fizisko personu pārkāpumi minētajos datos nav iekļauti. Vērš uzmanību, ka samazinot kontroles intensitāti, pārkāpumu skaits paliek konstants.

Sankcijām pakļautās preces, kuras visbiežāk mēģina eksportēt - elektroierīces, iekārtas, darbmašīnas, transportlīdzekļu rezerves daļas, metālizstrādājumi un luksusa preces (transportlīdzekļi), importēt – lopbarība, koksnes kurināmais, kokmateriāli, saplāksnis, kosmētika, ķermeņa un matu kopšanas līdzekļi. Pārkāpumu tendences jau otro gadu ir nemainīgas – mēģinājumi deklarēt precī ar neatbilstošu preču kodu. Daudzos

gadījumos tiek aizliegts eksports uz Centrālāzijas valstīm konstatējot, ka precī nav paredzēts nogādāt deklarācijā norādītajā saņēmējvalstī.

A. Pociluiko informē par gadījumiem, kad Centrālāzijas valstu uzņēmēji Eiropas Savienībā iegādājas jaunus vilcējus, saņem eksporta deklarāciju, bet uz Latvijas robežas muiža tos neizlaiž un deklarāciju anulē, tāpēc ir spiesti braukt caur Turciju, kas rada papildus izmaksas un nozares neapmierinātību.

A. Kovaļenko komentē, ka katrs gadījums jāskatās individuāli. Situācija varētu būt saistīta ar sankciju regulējumu, kas aizliedz noteiktu preču tranzītu caur Krievijas teritoriju noteiktām preču grupām, un jāskatās, vai vilcēji atbilst šo preču parametriem.

R. Zukuls papildina, ka pēdējā sankciju paketē iekļautas virkne preču, kuras aizliegts pārvietot tranzītā caur Krieviju.

A. Kovaļenko turpina, ka visai bieži saskaras ar preču importu no Centrālāzijas valstīm, par kurām ir aizdomas, ka tās ir Krievijas izcelsmes. Šo preču paraugi tiek sūtīti uz citām Eiropas Savienības dalībvalstu laboratorijām sarežģītu testu veikšanai. Joprojām aktuāla luksusa preču un skaidras naudas pārvietošana.

Sankciju īstenošana ir Muižas pārvaldes prioritāte. Tiek nemitīgi strādāts, lai atrastu efektīvākos risinājumus, tai skaitā sadarbībā ar Igaunijas un Lietuvas kolēģiem pielietojot vienveidīgu kontroli. Notiek cieša sadarbība ar Nodokļu un muižas policiju un operatīva informācijas apmaiņa ar Valsts drošības dienestu un Finanšu izlūkošanas dienestu. Izpratnes veicināšanai tiek sniegta informācija VID mājas lapā un medijos.

A. Gulbis jautā par situāciju ar viena veida kravām, kuras atkārtoti tiek pārbaudītas, vai ir izmaiņas.

A. Kovaļenko komentē, ka ir veikti nepieciešamie pasākumi.

V. Tihomironovs apstiprina, ka situācija ir uzlabojusies.

R. Zukuls piebilst, ka, ja ir interese par statistikas datiem, tad liela daļa informācijas ir publicēta VID mājas lapā. Ja ir nepieciešami dati citā griezumā, lūdz iesniegt pieprasījumu.

J. Tomsons informē, ka Satiksmes ministrijā notikusi diskusija par ideju sankciju apiešanā ieviest GPS plombas. Jautā, vai muiža šajā diskusijā ir bijusi iesaistīta.

R. Zukuls atbild, ka muiža sarunās nav bijusi iesaistīta. Sarunās ar Finanšu ministriju tiek uzsvērtā vienota Baltijas valstu rīcība, kas ir būtisks faktors. Plombu izmaksas ir dārgas un nevar paredzēt, kas ar tām notiks Krievijas pusē, kā arī lielākā problēma saistīta ar plombu saņemšanu atpakaļ. Pilotprojekta līmenī ir veikti vairāki eksperimenti ar elektroniskām plombām Latvijas teritorijā.

E. Krātiņš norāda, ka pārvadātājiem nav iespējams pārliecināties par preču izcelsmes valsti.

Ē. Gutenbergs attiecībā par noraidītajām eksporta kravām. Informē par gadījumu, kad Pāternieku MKP noraidīta eksporta krava ar cigāriem pamatojoties uz pantu, kas attiecas uz Krievijas militārās rūpniecības situācijas uzlabošanu. Pāternieku MKP informēja, ka iepriekšējā maiņa ir pieņēmusi lēmumu, kuru savos ietvaros nevar izskatīt. Lēmums ir pārsūdzēts. Izskatās pēc amatpersonas kļūdas, tiek gaidīta VID atbilde. Vēlas noskaidrot statistikas informāciju par atteiktajām eksporta procedūrām, pārsūdzētajām un atkārtoti veiktajām. Kā arī lūdz lēmuma pieņemšanā par kravu noraidīšanu konsultēties ar Juridisko daļu, lai neradītu administratīvo slogu uzņēmumiem.

A. Kovaļenko atbild, ka statistikas dati par noraidītajām eksporta procedūrām tiks sagatavoti pēc attiecīga pieprasījuma saņemšanas. Informē, ka iesniegtās pārsūdzības ir ļoti maz. Prezentācija tiks papildināta ar informāciju par noraidītajām procedūrām pēc procedūru veida.

M. Rubene vērš uzmanību, ka cigārus nedrīkst izvest, ja to vērtība pārsniedz noteikto robežu. EK skaidrojumos teikts, ka mērvienība ir jānosaka pēc kombinētās nomenklatūras regulas – 1 mērvienība ir 1000 cigāri.

2. Muitas informācijas sistēmu aktualitātes.

2.1. Automatizētā importa sistēma (AIS), t.sk. Centralizētā muietošana importam.

D.Vilciņa informē, ka tiek turpināts darbs pie AIS funkcionalitātes papildināšanas. Pavisam nesen produkcijas vidē ir uzstādīta jauna funkcija - atlasīto deklarācijas datu izgūšanu Excel failā. Atbildot uz V. Tihomirova jautājumu par iespēju izdrukāt deklarācijas atbild, ka arī iepriekšējai izdrukai nebija juridiska pamata, jo regula nenosaka izdrukas. Datu izgūšana Excel failā ļauj komersantiem veidot savu izdrukku. Tāpat ir komersanti, kas piedāvā savas sistēmas izdrukku veidošanai, tā ir niša biznesam.

A. Krātiņš uzskata, ka nav tehniski sarežģīti pievienot moduli izdrukku nodrošināšanai.

D. Vilciņa atbild, ka ņemot vērā ierobežotos finanšu resursus, ir ieviestas noteiktās funkcionalitātes, un vēlreiz uzsver, ka regula nenosaka izdrukas. Ja būs pieejami papildus finansiālie līdzekļi, tad šis jautājums tiks risināts.

M. Mizga attiecībā uz finansējumu komentē, ka muitas sistēmas maksā miljonus, daļu no tā sedz nacionālais budžets un daļu Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF). Pārsvarā Eiropas Savienības dalībvalstīs sistēmas tiek izstrādātas par komersanta finansējumu, turpretī Latvija ir radusi iespēju sistēmas izstrādāt par budžeta un ERAF līdzekļiem, kurus, kā zināms, piesaistīt ir ārkārtīgi grūti. No komersantiem sagaida lielāku toleranci, jo uzskata, ka informatīvās sistēmas praktiski tiek uzdāvinātas komersantiem. Uzsver, ka informatīvās sistēmas ir nepieciešamas gan muitai, gan komersantiem.

R. Zukuls atgādina, ka regula nosaka obligātās sistēmu funkcionalitātes, kas atbilstoši tiek ieviestas. Tāpat atgādina, ka finansējums sistēmu izstrādei tika piešķirts divus gadus vēlāk. Vēl jāņem vērā arī informāciju tehnoloģiju kompāniju kapacitāte. No otras puses ir sistēmu ieviešanas termiņu plāns no EK, kas iespēju robežās tiek ievērots.

J. Tomsons aicina pirms jaunu sistēmu ieviešanas iesaistīt nozari procesu risināšanā.

R. Zukuls atbalsta šādu pieeju un lūdz kolēģiem to ņemt vērā.

D. Vilciņa turpina, ka līdz šī gada 1. decembrim jaunajā arhitektūrā jārealizē:

- vienkāršoto Importa muitas deklarāciju noformēšanas funkcionalitāti fiziskām personām pasta un kurjerpasta sūtījumiem līdz 1000 EUR (deklarācijas iesniegts fiziskās personas);
- muitas deklarācija ar samazinātu datu kopu (H6) pasta operatoriem par precēm pasta sūtījumos.

2024.gadā paredzētie darbi:

- AIS sasaiste ar EMCS (akcīzes preču pārvietošanas un kontroles sistēma). Darbs ir uzsākts un tiek analizētas biznesa prasības.
- D tipa deklarācija, kuru iesniedz pirms preču izlaišanas. Kad tiks iesniegts uzrādīšanas paziņojums zaļā ceļa gadījumā, kad riski nav identificēti, deklarācija var jau tikt izlaista negaidot rindu un apstrādi;
- centralizētā muietošana importam 1. fāze, kas produkcijā jāievieš 30. jūnijā. Patreiz notiek biznesa procesa un tehnisko prasību analīze. EK ir noteikusi šo funkcionalitāti kā obligātu, bet vēlas noskaidrot, vai komersanti ir ieinteresēti šīs funkcionalitāte izmantošanā. Atgādina, ka centralizētā muietošanā ir nepieciešama AEO atļauja un uzņēmumam jābūt reģistrētam Latvijā.

V. Tihomironovs jautā par iespēju informēt komersantus par izmaiņām un papildinājumiem sistēmās.

D. Vilciņa atbild, ka šāda informācija tiek publicēta Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapas sadaļā Aktualitātes - Muita: <https://www.vid.gov.lv/lv/muita>.

2.2. Automatizētā eksporta sistēma (AES).

M. Mizga informē, ka no šī gada 10. oktobra produkcijā ir jaunā AES, kas aizstāj iepriekš izmantoto Eksporta kontroles sistēmu. Ieviešanu nosaka EK regulējums, kas paredz jaunu eksporta deklarācijas formātu, klāt nāk jauni deklarējamie dati un jauns obligāti aizpildāmo datu apjoms. Atgādina, ka Eksporta kontroles sistēma bija viena no pirmajām sistēmām un tika palaista 2006. gadā. Ņemot vērā straujo tehnoloģiju attīstību, sistēma ir novecojusi. AES tika veidota uz jaunas arhitektūras, tajā ir pilnīgi jauna infrastruktūra un programmēšanas valoda. Mērķuzdevums, ko no tehniskā viedokļa noteica Eiropas Komisija, bija sistēmas veiktspēja. Centralizēti EK nosaka sistēmas pieejamību, kas pēc standarta ir 99,8 %, Latvija šajā pieejamībā iekļaujas. Tāpat Eiropas Komisija nosaka veiktspēju attiecībā uz datu apjomu, kāds sistēmai jāspēj apstrādāt noteiktā laika termiņā.

10. oktobrī produkcijā ir nodots tikai 1. laidieni, kas paredz tikai un vienīgi Savienības muitas kodeksa prasības. EK izstrādātās AES tehniskās specifikācijas ir vienotas visām ES dalībvalstīm, lai mazinātu nacionālo eksporta sistēmu atšķirības un lai uzlabotu un paātrinātu starptautisko ziņojumu apmaiņu.

Lai EK pieņemtu lēmumu par ES dalībvalsts AES pieslēgšanu produkcijai, laika posmā no 2022.gada februāra līdz oktobrim sadarbībā ar EK testēšanas komandu kopā tika veikti 700 testa scenāriji, kas iekļauj AES tehniskās specifikācijas elementus. Testi tiek atzīti par ieskaitītiem, kad tehniskais risinājums pilnībā atbilst EK noteiktajai dokumentācijai. Latvija pielaidi produkcijā ir saņēmusi no 28 ES dalībvalstīm, apmēram pa vidu, lielākā daļa ES dalībvalstu AES jau ir produkcijā, apmēram 10 – vēl izstrādes procesā.

AES pirmais laidieni neietver nacionālos risinājumus – automatizēto eksporta deklarāciju slēgšanu, nododot vienotajam pārvadājumam, t.i., sasaistē ar VAS “Latvijas dzelzceļš” (dzelzceļa pārvadājumiem), sasaiste ar SKLOIS (kuģu pārvadājumiem, jāskata kontekstā ar Maritime regulējumu – 2025.gadā), ETD – avio pārvadājumiem. Šo risinājumi integrēšana AES ir paredzēta pēcprodukcijā 2024. gadā, kad AES darbība tiks stabilizēta, jo par katru kļūdu un tās labojumiem ir jāatskaitās EK AES izstrādes darba grupai (plānotais izstrādes laiks – nākamais gads). EK neiebilst pret nacionālajiem tehniskiem risinājumiem ar nosacījumu, ka tie nedrīkst ietekmēt ārējo ziņojumu apmaiņu.

Tiek izskatīti vēl citi nacionālie risinājumi, kas nav iekļauti AES – statistiskās vērtības automatizētais aprēķins un neto svara kopsummas aprēķins (arī šie darba uzdevumi tiks iekļauti nākamā gada darbos).

Atbilstoši SMK prasībām nākamā gada darbos ir paredzēts EK tehniskais risinājums - eksporta procedūras turpinājums ar tranzītu. Savukārt 2025. gada darbos – eksporta centralizētā muietošana.

Sniedz skaidrojumu par pārstāvības norādīšanu AES, kā arī informāciju, kur VID mājas lapā ir atrodama visa informācija par AES un eksporta deklarācijas aizpildīšanu. Lai sagatavotos darbam ar jauno sistēmu, aicina noskatīties filmiņu YouTube [Eksporta deklarācijas aizpildīšana jaunā sistēmā - YouTube](#).

2.3. Importa kontroles sistēma 2 (IKS2).

M. Mizga informē, ka IKS2 ir pilnīga EK sistēma, kas neparedz nekādus nacionālus pilnveidojumus. Visas tehniskās specifikācijas ir EK noteiktas, nacionālā komponente ir tikai uzrādīšanas paziņojums. Tā ir drošības sistēma terorisma draudu un narkotisko vielu identificēšanai visa veida pārvadājumos. Sistēmu sāka būvēt 2006. gadā, bet ņemot vērā tagadējo ģeopolitisko situāciju, to plānots papildināt ar sankcionēto preču monitoringu.

IKS2 tiek ieviesta 3 laidienos atbilstoši pārvadājuma tipam:

- 1. laidiens ir produkcijā kopš 2021.gada 1. marta – pasta sūtījumiem, kas ievesti ar avio pārvadājumu;
- 2. laidiens produkcijā ir kopš šī gada 1. marta – visām kravām, kas ievestas ar avio pārvadājumu;
- 3.laidiens pārcelts uz 2025. gada 1. martu – dzelzceļa, kuģu, auto pārvadājumiem un pasta sūtījumiem, kas ievesti ar šiem pārvadājuma tiem.

2.4. Tranzīta kontroles sistēma 2 (TKS2).

G. Vīksne informē, ka TKS2 testa vide interesentiem jau ir pieejama no šī gada jūnija sākuma, oficiāli 10. augustā publicēta informācija ar norādi, ka komersantiem testa vide ir pieejama testēšanai. Pateicas komersantiem, kuri jau iesaistījušies testēšanā.

Darba uzsākšana produkcijā TKS2 plānota šī gada 27. novembrī. Būtiskākās izmaiņas ir, ka pievienotas vēl divas jaunas muitas iestādes:

- 1) Starpgadījumu reģistrēšanas muitas iestāde. Ja tranzīta pārvadājuma laikā ir noticis kāds starpgadījums, atzīmes būs jāveic papīra veidā un jābrauc uz muitas iestādi, kura noteikts, vai kravu var vest tālāk, vai būs jāformē jauna procedūra. Jebkura muitas iestāde starpgadījumu varēs reģistrēt elektroniski deklarācijā. Starpgadījuma informācija tiks paziņota nosūtītāja muitas iestādei un galamērķa muitas iestādei. Tāpat kā līdz šim, arī galamērķa iestāde varēs reģistrēt starpgadījumu. Komersantiem pašiem nebūs jāsniedz elektroniski informācija starpgadījumu reģistrēšanas muitas iestādei. Atzītie saņēmēji, saņemot kravu ar starpgadījumiem, var iereģistrēt ierašanās paziņojumā informāciju par starpgadījumiem, bet pārvadājuma laikā to var veikt tikai muitas iestāde. Uz komersantiem starpgadījumu aizpildīšana jaunajā sistēmā neattieksies;
- 2) Tranzīta izvešanas muitas iestāde. Tās ir muitas iestādes, kas atrodas ES dalībvalstīs, kam ir robeža ar konvencijas dalībvalsti (izņemot tās, kas pieder drošības zonai – Šveice, Norvēģija, Lihtenšteina un Andora) un muitas iestādes ar gaisa / jūras satiksmi, kas atrodas valstī, kas pieder drošības zonai.

Attiecībā uz deklarācijas aizpildīšanu ir vairākas izmaiņas. Patreiz informācija ir divos līmeņos - apkopojošā informācija un preču informācija. Papildus vēl būs jānorāda sūtījuma informācija un ekspeditora sūtījuma informācija. Piemēram, vienu vilciena sastāva daļu var deklarēt kā vienu sūtījumu un norādīt tajā esošās preces, un tajā pašā deklarācijā var nodeklarēt pārējos vagonus kā nākamo sūtījumu. Visu informāciju var uzrādīt elektroniski un nav jādomā, kādi lauki jāpielāgo šīm vajadzībām, no otras puses tas sarežģīs tranzīta procedūras noformēšanu, jo ir jāiziet cauri visiem šiem līmeņiem. Obligāta būs arī preces koda uzrādīšana, arī TIR karnetēm. TKS2 būs sasaiste ar ITVS sistēmu iespējamā muitas parāda aprēķina veikšanai tranzīta deklarācijā. Kā līdz šim darbosies arī manuālais aprēķins, kas būs detalizētāks. Muitas parāda aprēķinu varēs pievienot arī Word dokumenta formātā pie pavaddokumentiem pie attiecīgās preces.

Lielākie izaicinājumi saistīti ar galvojumiem. Paredzēts, ka datu bāzes nemigrē, tas nozīmē, ka galvojumi tiks no jauna reģistrēti jaunajā sistēmā, ar tām galvojumu summām, kas tajā brīdī būs galvojumā pieejamas. Aizņemtās galvojuma summas paliks vecajā sistēmā, līdz atbrīvosies un tad migrēs uz jauno sistēmu. Visas nepabeigtās tranzīta procedūras, kas ir vecajā sistēmā, arī tiks pabeigtas vecajā sistēmā. Reģistrējot ierašanos kravām, kas noformētas vecajā sistēmā, būs jāsaprot, kurā sistēmā deklarācija jāreģistrē. Uz U. Ūdra jautājumu, vai TKS2 tiks ieviesta vienlaicīgi ar Lietuvu un Igauniju, atbild, ka Igaunijā TKS2 ir ieviesta šī gada 1. oktobrī, savukārt Lietuvā ieviešana kavējas.

Tranzīta deklarācijas noformēšanā darbosies pārejas noteikumi, jo ir valstis, kas kavē jaunās versijas ieviešanu, līdz ar to pārejas periodā pilnvērtīgajā datu aizpildīšanā nevarēs izmantot visas piedāvātās iespējas, tāpat būs ierobežojums uz 3 vagona numuriem un uz iepriekšējiem dokumentiem, kur nevarēs uzrādīt vairāk kā 9. Izdruka būs. EK pārejas periodā ir noteikusi izmantot vecās izdrukas, bet, ieguldot papildus finanšu līdzekļus, esam izveidojuši jaunu izdruku, līdz ar to var gadīties, ka no citām valstīm saņemsiet cita veida izdrukas. Būtiski atšķirsies izdrukas lauku numerācija.

M. Mizga piebilst, ka ja kādam komersantam ir bijušas problēmas datu apmaiņā ar Lietuvu, tas tāpēc, ka Lietuva nav pārgājusi uz jauno sistēmu, un Lietuvas puse nepieņem mūsu ziņojumus. Šādos gadījumos lūdz zvanīt uz help dienestu, kas sazināsies ar Lietuvas muitu, un krava tiks izlaista papīra formātā. Datu migrācijas problēmas konstatētas arī ar Poliju. Kamēr sistēma nostabilizējas, iesaka līdzī nēmt deklarāciju papīra formātā. Pieļauj, ka problēma tiks ātri atrisināta.

G. Vīksne turpina, ka tranzītam būs sasaiste ar IRU, TIR pārbaudīšanas sistēmu un TIR turētāju pārbaudes sistēmu, kā arī, atšķirībā no eksporta, programmatiskās saskarnes iespējas izmantot tranzīta sistēmu.

Muitas klienti par izmaiņām tiek informēti ne tikai VID mājaslapā un ar sistēmas paziņojumiem, bet arī e-pastā. Ja šādu informāciju attiecībā uz tranzītu nesaņem, tad uz help desk e-pasta adresi nctshelpdesk@vid.gov.lv nosūtiet savu kontaktinformāciju.

A. Pociluiko lūdz par jaunumiem informēt asociācijas, kas tālāk informāciju nodos komersantiem.

R. Zukuls pateicas komersantiem par sapratni un iecietību attiecībā uz jauno informācijas sistēmu ieviešanu.

3. Informācija par izmaiņām eksporta muitas procedūras piemērošanas normatīvajā regulējumā.

I. Knoka sniedz prezentāciju "Eksporta muitas procedūras uzsākšana sankciju aspektā" (2. pielikums). Kā jau A. Kovaļenko minēja, sankciju režīma īstenošana ir Muitas pārvaldes prioritāte. Kā problēmu, ar ko saskaras dalībvalstis, akcentē iespēju dalībvalstīm noteikt arī nacionālos sankciju pasākumus. Šādu iespēju izmantoja Lietuva, ieviešot stingrākus eksporta kontroles pasākumus, papildus prasot ražotāja deklarāciju gan iekšzemes muitas iestādēs gan muitas iestādēs uz robežas, daudz stingrāku skatoties uz iespējām, kad varētu notikt sankciju apiešana. Diemžēl, tas radīja problēmas arī mums, kad jūlija vidū masveidā Lietuvas eksportētāji vēlējās Latvijā uzsākt eksporta muitas procedūru, kā rezultātā nācās piemērot regulas nosacījumus, kurā noteikti galvenie principi par eksporta muitas procedūras uzsākšanu, proti, standarts ir vieta, kur eksportētājs veic uzņēmējdarbību vai vieta kur preces ir iepakotas vai iekrautas eksporta sūtījumam. Ir vēl arī citi iespējamie varianti, gan administratīvie iemesli, kas ir dalībvalstu nacionāli noteiktie, mutvārdu deklarācija uz ārējās robežas un eksporta deklarācijas, kuru vērtība nepārsniedz 3000 EUR vienam sūtījumam, un uz tām neattiecas aizliegumi vai ierobežojumi, un vēl

apakšuzņēmēju gadījumā. Pateicoties Lietuvas iniciatīvai, muitniekiem tika atgādināts, ka gadījumos, kad tiek iesniegta eksporta muitas deklarācija balstoties uz principu, ka preču iepakšana vai iekraušana notiek Latvijā, par to ir jāpārliedz. Tiem, kas regulāri veic šos pasākumus, noteikti radās nepatīkamas situācijas, tomēr cer uz komersantu izpratni. Muitai ir jābūt, lai tiktu ievērotas sankcijas, tādēļ uzskata ka eksporta uzsākšana Latvijā jāpiemēro tad, kad reāli preces tiek sagatavotas un iekrautas eksportam Latvijas teritorijā.

E. Krātiņš min gadījumu, kad sankcijām pakļautā eksporta krava uz Uzbekistānu uz Latvijas robežas tika noņemta no mašīnas, un tad radās problēma, ka nevar formēt jaunu eksportu, līdz ar to krava tika vesta atpakaļ uz Vāciju, lai tur formētu jaunu eksportu.

I. Knoka atbild, ka sākotnēji daudzus eksportus nācās noraidīt, muitniekiem ir izsūtīti skaidrojumi.

D. Sudrabs norāda, ka vienu brīdi ar šiem norādījumiem bija lielas neskaidrības. Kad Lietuva no septembra mēneša publicēja informāciju, ka vērsīs stingrākas prasības gadījumos, kad citu dalībvalstu eksportētāji Lietuvā gribēs formēt deklarācijas. Ierosina pārvērtēt situāciju. Min piemēru, kad ES audzēta kokvilna no noliktavas Lietuvā tika iekrauta konteinerā, atvesta uz Rīgas ostu un novietota terminālī, lai tālāk formētu eksportu, bet tas tika atteikts.

I. Knoka paskaidro, ka šajā gadījumā jāskatās, ar kādiem dokumentiem krava tika apliecināta, kāds ir bijis līgums un kā tas ticis realizēts. 221. pants nav nekādi saistīts ar sankcijām, tas ir pamatprincips. Būtība ir, ka riska analīze un visvairāk informācija par komersantu ir pieejama komersanta dalībvalstī. Ar centralizētās muitošanas ieviešanu situācija var mainīties, jo eksportētāja mītnes valstī riska informācija jau būs veikta.

4. Citi jautājumi.

R. Zukuls atgādina, ka ir slēgta Silenes robežšķērsošanas vieta, līdz ar to pieauga slodze Pāternieku muitas kontroles punktā (MKP). Informē par Krievijas paziņojumu ka ieceļot Krievijā no trešajām valstīm varēs tikai Šeremetjevas lidostā un caur Vientuļu MKP.

J. Krastiņa vērs uzmanību, ka septembrī asociācijām tika izsūtīts dokuments par ES muitas savienības plānotajām reformām, aicina skatīt šo dokumentu un sniegt savu viedokli. Šobrīd prezidentūra ar EK ir uzsākusi intensīvu darbu, katru nedēļu Briselē notiek sanāksmes. Pateicas muitas kolēģiem, kas arī aktīvi iesaistās. EK ir iepazīstinājusi dalībvalstis ar dažām tēmām par jauno muitas iestādi, datu centru, e-komerciju, muitas pārkāpumiem, šobrīd ir uzsākts lasījums pa pantiem. Dalībvalstīm šobrīd jautājumu ir vairāk nekā atbilžu. Vēlreiz aicina iepazīties ar plānoto reformu, jo gatavojot nacionālo pozīciju, tiks iesaistītas arī asociācijas.

J. Tomsons pateicas Muitošanas metodikas daļai par zuduma normu noteikumu izstrādi. Lūdz pārskatīt Muitas un uzņēmēju konsultatīvās padomes sastāvu ņemot vērā personāliju izmaiņas Latvijas Darba devēju konfederācijā.

A. Grasis jautā par iespējām sniegt informāciju par aptuveno gaidīšanas laiku uz dokumentu noformēšanu vai fizisko kontroli, lai komersantiem būtu iespēja plānot savu darbu. Norāda uz vienvirziena komunikāciju, jo MKP uz telefona zvaniem un e-pastiem bieži neatbild.

L. Bogdane atbild, ka no šī gada augusta Rīgas brīvostas muitas kontroles punktā uzsākts pilotprojekts, ka VID tīmekļvietnē divas reizes dienā tiek publicētas ziņas par muitas informācijas sistēmā reģistrēto un dokumentu kontrolei novirzīto eksporta un tranzīta deklarāciju skaitu un gaidīšanas laiku rindā līdz noformēšanas uzsākšanai.

R. Zukuls komentē, ka ir vairāk kā 30% personālresursu trūkums. Jau šobrīd Kurzemes un Latgales darbinieki ir piesaistīti attālinātai dokumentu kontrolei Rīgas brīvostas MKP. Ja ieviestais pilotprojekts nenesīs vēlamos rezultātus, tiks meklēti citi risinājumi.

J. Tomsons akcentē gadījumus, kad atkārtoti tiek veiktas muitas fiziskās kontroles vienam un tam pašam komersantam par vienu un to pašu kravas saturu un bez pārkāpumiem. Protokola nav, tiek tērēts laiks un izmaksas.

A. Kovaļenko komentē, ka ņemot vērā saņemtās sūdzības, ir veiktas kardināls izmaiņas - ir izveidots jauns algoritms, kas novirza kravas kontrolei, sūdzības pašlaik nav saņemtas.

R. Zukuls komentē, ka saistībā ar sankcijām tiek pieņemta pozīcija izvēlēties stingrāko kontroles veidu, pieļauj, ka tāpēc arī rodas situācijas, kad kravas, kurām nebija iemesla, tiek noraidītas. Kā arī aicina sazināties individuāli, lai katru gadījumu vērtētu atsevišķi.

A. Pociluiko jautā par elektroniskās rindas ieviešanu robežšķērsošanas vietās virzību.

R. Zukuls atbild, ka elektroniskās rindas ieviešana uzticēta Latvijas Valsts radio un televīzijas centram (LVRTC). Oktobrī valdībā tiks iesniegts informatīvais ziņojums.

J. Tomsons papildina, ka LVRTC šobrīd ir citi uzdevumi. Vērš uzmanību, ka iepriekšējās valdības rīcības plāns joprojām ir spēkā, kas paredz pirmā posma izstrādi. Jaunajā valdības deklarācijā ir minēta viedā robežapsardzība, kura rīcības plāna sagatavošana uzdots Iekšlietu ministrijai. Uzskata, ka nepieciešama darba grupas izveide.

R. Zukuls pateicas sanāksmes dalībniekiem par piedalīšanos.

Pielikumā:

1. prezentācija "Sankciju piemērošana – aktualitātes un izaicinājumi";
2. prezentācija "Eksporta muitas procedūras uzsākšana sankciju aspektā".

Sanāksmes vadītājs

VID ģenerāldirektora vietnieks muitas jomā,
MP direktors

R.Zukuls

Protokolē

VID MP Muitas sadarbības un attīstības daļas
Plānošanas un koordinācijas nodaļas
vecākā muitas eksperte

S.Bērziņa